

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	3	5
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester
(2122)

POLICE ADMINISTRATION (In all Mediums)

Paper : Police Personnel Administration

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Attempt **FIVE** questions in all.

(2) Question No. 1 is compulsory.

(3) Select **ONE** question from each Unit.

(4) All questions carry equal marks.

1. Attempt any **nine** of the following in **25-30** words each :

(1) Define Police Personnel Administration.

(2) Explain the difference between job analysis and job description.

(3) Give two advantages of career system.

(4) Explain compensation and fringe benefits.

(5) Give two disadvantages of indirect recruitment.

(6) Write two functions of State Police Services in India.

(7) Explain seniority principle of promotion.

(8) Write two causes of corruption.

(9) Explain police ethics and code of conduct.

(10) Write two safeguards against arbitrary punishment.

(11) Write two features of performance appraisal.

(12) Explain syndicate method of training.

UNIT-I

2. Discuss the meaning and significance of Police Personnel Administration in India.

3. Discuss in detail career system in India.

UNIT-II

4. Discuss the significance of job analysis in Police Personnel Administration in India.
5. Write a detailed note on pay policy and compensation in Police Personnel Administration in India.

UNIT-III

6. Discuss types and methods of recruitment of Police Personnel Administration in India.
7. Discuss the principles of promotion of Police Personnel Administration in India.

UNIT-IV

8. Discuss various causes of corruption and give suggestions to reduce the impact of corruption in Police Personnel Administration in India.
9. Discuss the process and significance of performance appraisal in Police Personnel Administration in India.

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :-
- (1) कुल पांच प्रश्न करें।
 - (2) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है।
 - (3) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें।
 - (4) सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।
1. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर 25-30 शब्दों में लिखिए :
- (1) पुलिस कार्मिक प्रशासन को परिभाषित कीजिए।
 - (2) नौकरी विश्लेषण और नौकरी विवरण के बीच अंतर स्पष्ट करें।
 - (3) करियर प्रणाली के दो लाभ बताइए।
 - (4) मुआवजे और अनुषंगी लाभों की व्याख्या करें।
 - (5) अप्रत्यक्ष भर्ती के दो नुकसान बताएं।
 - (6) भारत में राज्य पुलिस सेवाओं के दो कार्य लिखिए।
 - (7) पदोन्नति के वरिष्ठता सिद्धांत की व्याख्या करें।
 - (8) भ्रष्टाचार के दो कारण लिखिए।
 - (9) पुलिस नैतिकता और आचार संहिता की व्याख्या करें।

(10) मनमानी सज़ा के खिलाफ दो सुरक्षा उपाय लिखें।

(11) निष्पादन मूल्यांकन की दो विशेषताएँ लिखिए।

(12) प्रशिक्षण की सिंडिकेट पद्धति की व्याख्या करें।

यूनिट-I

2. भारत में पुलिस कार्मिक प्रशासन के अर्थ और महत्व की चर्चा कीजिए।
3. भारत में करियर प्रणाली के बारे में विस्तार से चर्चा करें।

यूनिट-II

4. भारत में पुलिस कार्मिक प्रशासन में कार्य विश्लेषण के महत्व की चर्चा कीजिए।
5. भारत में पुलिस कार्मिक प्रशासन में वेतन नीति और मुआवजे पर एक विस्तृत नोट लिखें।

यूनिट-III

6. भारत में पुलिस कार्मिक प्रशासन की भर्ती के प्रकार और पद्धतियों की चर्चा कीजिए।
7. भारत में पुलिस कार्मिक प्रशासन को बढ़ावा देने के सिद्धांतों की चर्चा कीजिए।

यूनिट-IV

8. भ्रष्टाचार के विभिन्न कारणों की चर्चा कीजिए और भारत में पुलिस कार्मिक प्रशासन में भ्रष्टाचार के प्रभाव को कम करने के लिए सुझाव दीजिए।
9. भारत में पुलिस कार्मिक प्रशासन में निष्पादन मूल्यांकन की प्रक्रिया और महत्व की चर्चा कीजिए।

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :— (1) सारांशों ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(2) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(3) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(4) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

1. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :

(1) ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(2) ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

- (3) ਕੈਰੀਅਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਦੱਸੋ।
- (4) ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਫਰੰਜ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (5) ਅਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਦੋ ਨੁਕਸਾਨ ਦੱਸੋ।
- (6) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
- (7) ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (8) ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।
- (9) ਪੁਲਿਸ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (10) ਮਨਮਾਨੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ।
- (11) ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (12) ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਾ (Career) ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਤਨਖਾਹ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ।
9. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।